

Do projektu Konstytucji zostało także sformułowane Uzasadnienie, którego celem było wyjaśnienie kwestii spornych zawartych w Konstytucji, czy też kwestii budzących wątpliwości. W tymże Uzasadnieniu znalazło się również kilka zdań na temat rozumienia Rzeczypospolitej jako dobra wspólnego oraz miejsca w hierarchii jakie ono zajmuje. Państwo Polskie w myśl uchwalonej w 1997 roku Konstytucji oparte jest na dwóch fundamentalnych wartościach: tj.:

- Rzeczpospolita Polska rozumiana jako dobro wspólne wszystkich obywateli,
- Człowiek rozumiany jako istota ludzka, która posiada godność i wynikające z tej godności nienaruszalne i niezbywalne prawa¹.

Pojawia się także bardziej szczegółowy wyjaśnienie tego, jak należy rozumieć zapisy Konstytucji, według której człowiek stanowi wartość podstawową i pierwotną, a państwo jest wartością wtórną utworzoną przez człowieka, dla człowieka i służącą jego dobru. W takim rozumieniu zapisów Konstytucji Rzeczpospolita jest zatem najszerszą wspólnotą jaką może utworzyć człowiek, ponieważ swym zasięgiem obejmuje wszystkich obywateli polskich, która powoływana jest przez ludzi dla ich dobra. Stanowi ona zatem dobro wspólne wszystkich obywateli i takie podejście jest jedynym słusznym fundamentem organizacji państwa. Konstytucja wskazuje, że cały porządek państwa nakierowany jest na dobro wspólne obywateli, które wyraża się poprzez dobro pojedynczego człowieka. W myśl zasady, że to człowiek jest pierwotną wartością, a państwo jest wartością wtórną organizacja to człowiek i jego dobro jest pomiotem, zasadą i celem organizacji państwa. Zatem dobro wspólne odnosi się do poszanowania praw i wolności jakie wynikają z godności człowieka. Można zatem powiedzieć, że sformułowanie państwa polskiego jako dobra wspólnego ma również charakter nieco ideowy. W myśl tejże Konstytucji człowiek ma czuć chęć i potrzebę zespalania się z państwem, co ma zapobiec skupianiu się organizacji państwa wobec pojedynczej grupie obywateli je tworzących. Rzeczpospolita Polska ma stanowić państwo należące do wszystkich obywateli².

W przypadku Konstytucji z 1997 roku warto też zwrócić uwagę na jeszcze jedną rzecz, a mianowicie w Uzasadnieniu dołączonym do Konstytucji zamiennie stosowane są zapisy „wspólne dobro” i „dobro wspólne”. Wydaje się, że twórcy aktualnej Konstytucji ni przywiązywali wagi do szyku słów w zdaniu. Choć samo „dobro wspólne” występuje w użyciu jako określenie dwóch różnych zjawisk. Z jednej strony „dobro wspólne” podkreśla społeczne

¹Piechowiak, M. Dobro wspólne... op. cit. s. 177.

²Tamże, s. 178 - 179.

warunki rozwoju każdej jednostki, o których zalicza się przede wszystkim poszanowanie praw człowieka w myśl „Prawdziwe dobro wspólne polega na poszanowaniu człowieka”. Z drugiej jednak strony określenia państwa mianem „dobra wspólnego” opisuje rozwój bądź też warunki rozwoju wspólnot tworzonych przez człowieka w myśl pojawiającą się w Konstytucji: „Treścią jest człowiek, jego prawa, potrzeby i dobro wspólne organizmów społecznych, w których on żyje”³. W związku z powyższym pojęcie „dobra wspólnego” odnosi się także do węższego jego znaczenia i obejmuje w swym zakresie rozwój oraz warunki tego rozwoju człowieka zarówno jako jednostki indywidualnej, jako członka tworzonych przez siebie wspólnot czy też członka życia społecznego⁴.

W prezentowanym opracowaniu tematu widać zatem wyraźnie, że na przestrzeni rozwoju państwa polskiego i podążającego za nim rozwoju polskiego konstytucjonalizmu zmieniało się ujęcie i znaczenie określenia „dobra wspólne” wykorzystywanego do opisu Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwsza Polska Konstytucja z 1971 roku nadawała temu określeniu potrójne znaczenie. Dobro wspólne rozpatrywane było w kategorii suwerennego oraz niepodległego państwa a także praw i wolności pojedynczej jednostki społecznej jaką jest człowiek. Podobny wydźwięk miał zapis Rzeczypospolitej Polskiej jako dobra wspólnego w Konstytucji z 1921 roku. Pewne zmiany zaobserwowano w Konstytucji kwietniowej z 1935 roku, gdzie Rzeczpospolita Polska jako „dobra wspólne” przyjmowała znaczenie bardzo patriotyczne. Pojawiły się dosadne sformułowania, że Polska odrodziła się z walki przodków ówczesnego społeczeństwa i stanowi dziejowy testament przekazywany z pokolenia na pokolenie a ludzie są zobowiązani do czynów mających na celu rozwój państwa, co wyraźnie stawiało państwo Polskie na piedestale wartości. Z gołą odmienny jest wydźwięk zapisów aktualnej Konstytucji uchwalonej w 1997 roku, gdzie to człowiek stanowi wartość pierwotną, a państwo jest wartością wtórną powstałą w wyniku działań człowieka, co powoduje, że człowiek posiada niezbywalne prawa i wolności, które nie mogą być ograniczone przez państwo „jako dobro wspólne”.

³Por. wypowiedź senator A. Grześkowiak podczas prezentowania projektu w Zgromadzeniu Narodowym w pierwszym czytaniu 22 września 1994 r.; mówiąc o wartościach uniwersalnych stwierdziła, że ich „treścią jest człowiek i jego przyrodzone prawa oraz potrzeby i dobro wspólne tworzonych przez niego wspólnot”, Sprawozdanie stenograficzne z 1 posiedzenia Zgromadzenia Narodowego, kad. 2, dzień 2.

⁴Piechowiak, M. Służebność państwa wobec człowieka i jego praw jako naczelną idea Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku – osiągnięcie czy zadanie? [w:] Przegląd Sejmowy 2007, nr 4(81), s. 65 - 90.